

SODOBNA SLOVENSKA KRATKA POTOPISNA PRIPOVED

Blanka Bošnjak

Filozofska fakulteta, Maribor

UDK 821.163.6-992.09"19/20"

Razprava se omejuje na izbor slovenskih kratkih potopisnih pripovednih besedil, ki so jih v zadnjem desetletju v zbirkah izdali naslednji avtorji: Sonja Porle, *Barva sladke čokolade*, 1998, Pavle Rak, *Zlati ptič na kobrini glavi*, 2002, Ervin Hladnik - Milharčič, *Pot na Orient*, 2009 in Evald Flisar, *Zgodbe s poti*, 2000. V obravnavo so uvrščene potopisne pripovedi, ki imajo hibridne žanrske in formalne značilnosti, hkrati pa lahko vsebujejo elemente fikcije. Obravnavane kratke potopisne pripovedi se povezujejo v širše diskurzivne kontekste sodobne družbe in se prepletajo s kulturnimi, postkolonialnimi in globalnimi ekološkimi vprašanji.

potopis, kratka potopisna pripoved, sodobna slovenska kratka potopisna pripoved, družbena in ekološka vprašanja

The discussion is limited to a selection of short Slovene travelogues which have been published in the past decade in collections by the following authors: Sonja Porle, *Barva sladke čokolade*, 1998, Pavle Rak, *Zlati ptič na kobrini glavi*, 2002, Ervin Hladnik - Milharčič, *Pot na Orient*, 2009, and Evald Flisar, *Zgodbe s poti*, 2000. The discussion includes travelogue narrations, which have hybrid genre and formal characteristics, and at the same time elements of fiction. The short travelogue stories discussed are connected to the wider discursive contexts of modern society and to cultural, postcolonial and global ecological questions.

travelogue, short travelogue story, modern Slovene short travelogue story, social and ecological issues

Uvod

V obravnavo je uvrščen izbor sodobnih slovenskih kratkih potopisnih pripovedi, ki imajo hibridne žanrske in formalne značilnosti, hkrati pa zadoščajo naslednjim kriterijem: prvoosebna pripoved z osebno-izpovedno težnjo, potopisna tematika, forma kratke pripovedi (v obliki reportažnega, dokumentarnega, anekdotičnega, esejističnega ali kratkoproznega pisanja in njihove kombinacije), težnja po literarno oblikovanem jeziku in stilu ter elementih fikcije. Tovrstne kratke potopisne pripovedi se lahko povezujejo v širše diskurzivne kontekste sodobne družbe in se prepletajo s postkolonialnimi, kulturnimi in globalnimi ekološkimi vidiki, kar z vsebinskega stališča pomeni predvsem tri polja sodobnega družbenega življenja: uvid in

sprejemanje Drugega, kapitalistična ekspanzija na račun revnega prebivalstva in aktualna ekološka vprašanja. Izbor kratkih potopisnih pripovednih besedil, ki so okvirno izšla zadnje desetletje in ustrezajo navedenim kriterijem, najdemo v zbirkah: Sonja Porle, *Barva sladke čokolade*, 1998, Ervin Hladnik - Milharčič, *Pot na Orient*, 2009, Pavle Rak, *Zlati ptič na kobrini glavi*, 2002, Evald Flisar, *Zgodbe s poti*, 2000.

Večina starejše potopisne literature z vsemi pustolovšččinami, napori, nevarnostmi in odkrivanjem neznanega pripada moškimi avtorjem, saj so se v tedanji v družbeni sferi lahko gibali veliko bolj svobodno kot ženske.¹ V 20. stol. pa popotniki ter popotnice pišejo refleksivne tekste, ki se upirajo enostavnim kategorizacijam umeščanja bodisi med

avtobiografije, spomine bodisi potopisne pripovedi. Besedila ženskih avtoric, naraščajoča od sedemdesetih let 20. stol. (v ZDA), pa prinašajo še vpogled v želje in interese ženskih popotnic (Bassnett 2007: 225–226). Na Slovenskem opazamo ta pojav v osemdesetih in devetdesetih letih 20. stol. pri avtoricah, kakor sta med drugimi Sonja Porle in Benka Pulko.

Analiza izbora sodobne slovenske kratke potopisne pripovedi

Sonja Porle je v potopisni zbirki *Barva sladke čokolade*, ponatisnila štirinajst časopisnih dokumentarnih reportaž o Afriki in afriškem življenju, pri čemer je žanrska določitev te zbirke težavna, saj niha med dokumentarnimi reportažami in kratkimi pripovednimi zasnutki, ki segajo na rob avtobiografske izpovednosti prvoosebne pripovedovalke/poročevalke z vso prizadetostjo in spoštljivostjo ob doživljanju velikih kulturnih, socialnih in psiholoških razlik, razlik med njenim habitusom in značilnostmi ljudi številnih afriških plemen na izbrani geografski poti, ter po drugi stani govorijo o njenem potovanju k Drugemu. Pripovedovalkino (verjamemo, da tudi avtoričino) zrcaljenje v Drugem je dobro prikazano v odlomku potovanja z ladjo z juga na sever Sudana v pripovedi *Ljudstvo*, ki ga morda ni več:

Z njimi se je bilo težko pogovarjati. Pa ne zato, ker nismo poznali niti ene same skupne besede, ampak zaradi spoštovanja, ki sem ga v hipu začutila do plemenskih ljudi. Bilo me je sram. Česa me je bilo sram in zakaj, pa ne znam razložiti. Morda zato, ker so bile v primerjavi z njihovimi mehкими in okusnimi kretnjami moje okorne in narejene. Da bi me oni prepoznali za dobro in lepo osebo, se mi je

naenkrat zazdela najpomembnejša stvar na svetu, saj sem čutila, da jih zanimam samo jaz oziroma izraz v mojih očeh, ne pa moj družbeni položaj, družinsko ozadje ali plemo, ki mu pripadam. Pa tudi če bi bila bogata, izobražena, vplivna ali slavna, bi mi to pomagalo bore malo. V njih sem se zrcalila. Prisilili so me biti posameznik (Porle 1998: 39–40).

V tej isti potopisno-reportažni pripovedi Sonja Porle na več mestih izpostavi verski dogmatizem ter kapitalistično koristoljubno logiko, ki v naslednjem odlomku o Nubah predstavljata pravo grožnjo naravnim danostim avtohtonega okolja in tam živečim ljudstvom. Obstaja možnost ekološke katastrofe – ali pa celo razselitve in iztrebljanja nedolžnega ljudstva, seveda predvsem zaradi določenih ekonomskih interesov vladajočih:

Nubijci so bili prva tarča organizirane gonje, s katero želi Kartum islamizirati oziroma »civilizirati« celotno državo [...]. Hitro izsekavanje gozda, prekomerno izkoriščanje in globoko oranje zemlje ter odsotnost kakršnegakoli dolgoročnega načrtovanja napovedujejo ekološko katastrofo. Ker nimajo več svoje zemlje, so moški prisiljeni kot suženjska delovna sila garati na novonarejenih plantažah. Več kot dvesto tisoč žena, otrok in starcev pa je bilo pregnanih v nerodovitno puščavo, v tako imenovane »vasi miru«, kjer množično umirajo zaradi lakote, malarije in umazanije. Leta 1993 je sudanska vojska z izgovorom, da Nubijci ščitijo južnjaške separatiste, pričela načrtno uničevati nubijske vasi (Porle 1998: 48–49).²

Dramatičen je tudi prikaz ekološke katastrofe v Afriki zaradi velikih naftnih družb in njihovega surovega izkoriščanja naravnih virov, kar je v Nigeriji zakrivil industrijski mogočnejš Shell v pripovedi *Bil sem ponosen zelo zelo*. V triintridesetih letih je namreč Shell v Ogonilandu načrpal za trideset bilijonov dolarjev nafte in zemeljskega plina, z

¹ O tem priča tudi monografija o potovanjih in odkrivanju novih dežel Krištofa Kolumba – Martin Dugard: *The last voyage of Columbus: being the epic tale of the great captain's fourth expedition, including accounts of mutiny, shipwreck, and discovery*, 2005.

² O žalostni usodi ljudstva Nub je veliko pisal Tomo Križnar (*Nuba: Čisti ljudje*, 1999), ki še danes angažirano deluje za boljšo prihodnost tega ljudstva. Svetovno javnost želi tudi s pomočjo dokumentarnega filma realno informirati in preprečiti genocid.

zastarelo opremo, malomarnimi operacijskimi standardi, ki jih ne bi uspel uveljaviti nikjer drugje na svetu, pa je deželo popolnoma onesnažil: »Čez ogonska polja in vasi so speljane visokotlačne plinske cevi, zemlja je zaradi oljnih izlivov in kislega dežja neplodna, voda nepitna, iz rafinerij, ki stojijo sredi naselij, bruhaajo strupeni oblaki, plinski plameni gorijo podnevi in ponoči« (Porle 1998: 33). Nigerijski aktivistični pisatelj Ken Saro - Wiwa se je dvajset let neuspešno boril proti izkoriščanju, a mu ni uspelo, bil je zaprt in nazadnje usmrčen. Ogonci pa še naprej umirajo mladi in genocid se nadaljuje.

Akademski pozornosti glede potopisnega pisanja so v zadnjem desetletju deležni predvsem politični in kritični vidiki kolonializma ter imperialne moči Evrope, še bolj pa Združenih držav, Rusije in Kitajske. Ob tem so izpostavljeni pojmi, kot so globalizacija, diaspora oziroma problemi razseljenosti, sodobni »nomadizem«, pri čemer je treba polemizirati utečene resnice in dejstva, kakor na primer: kje je Kurdistan, kako razumemo židovsko nacionalno vprašanje oziroma vprašanje židovske države in njenih nacionalnosti, vključno z Arabci, kako živijo ljudje na Filipinih, Kubi, kakšno vlogo je imel London v 19. stol. pri irskih imigrantih in ne nazadnje, kako je danes s tradicionalnimi motivi potovanja – dom, odhod, razdalja, vmesni prostori, še posebej pri tistih ljudeh, ki niso turisti (Campbell 2007: 262–263). Nekatera izmed navedenih vprašanj so aktualizirana v potopisno-reportažni zbirki Ervina Hladnika - Milharčiča *Pot na Orient*, ki jo žanrsko lahko umestimo nekam vmes med t. i. žurnalizem in potopisno literaturo z obilo humoristično-ironičnih in satiričnih podmen ter pripovednih opisov, kakor npr. v pripovedi (z naslovom Dahšur) o Kairu in njegovem hitrem širjenju, vse do vznožja starodavnih piramid:

Zadnja ulica se ustavi kakšnih deset metrov pred Sfinjinimi tačkami, množice trgovcev so postavile svoje stojnice na robove starih grobov, prodajalci spominkov, goniči konjev in

kamel in kramarji so zasedli najlepše položaje, med Keopsom in Kefrenom pa teče asfaltna avtocesta (Hladnik - Milharčič 2009: 83).

V analizirani zbirki Ervina Hladnika - Milharčiča se pojavlja velik delež besedil, ki prevprašujejo današnjo politično vlogo Izraela, predvsem glede odnosa med židovskimi skrajnimi vojaškimi akcijami in palestinskim oziroma islamskim odporiškim gibanjem Hamas v Gazi (besedila »Alaaah u akbar«, Feral Tribune ob Abrahamovem grobu, Avtobusi, El Barguti, Glas Palestine), nekatere pripovedi pa prikazujejo življenje v večnacionalnem in multireligioznem Jeruzalemu (npr. Jezus Kristus, Kristjan, Praznik), ki glede številnih praznikov, zlasti tistih, ki obeležujejo Kristusovo rojstvo (božičev je toliko, kolikor je krščanskih ločin), nima težav, povzroča pa jih tujcem, ki ne poznajo dovolj dobro lokalnih, kulturnih in religioznih navad. Med sabo so najbolj neprizanesljivi kristjani in muslimani, kar je prvoosebni pripovedovalec v pripovedi Japonci doživel v Iranu, v tej pravoverni deželi pa se je spoznal tudi z nenavadnim sprejemanjem Japoncev, četudi niso zelo spoštljivi do muslimanskih sakralnih objektov ali njihovih verskih navad. Sprejemanje Drugega v tem primeru ni brezpogojno, saj temelji na verski »nekonkurenčnosti«, kar skuša v prid Japoncem pojasniti Dija Rašvan iz Kaira: »No, vidiš. Oni niso mesijansko razpoloženi. Nikogar ne prepričujejo, naj postane Japonec in zato tudi pri njih nihče ne čuti potrebe, da bi jih silil v svoje navade [...] Muslimani in kristjani pa se poznamo in tekmujemo in se zato nenehno medsebojno nadlegujemo« (Hladnik - Milharčič 2009: 145). V pripovedi Avtobusi pa prihaja na tržnici v Jeruzalemu celo do nekakšnega sožitja med Palestinci in Izraelci.

Tudi v tej zbirki potopisnih pripovedi se pojavljata motiva množičnega turizma in potrošništva, zlasti v tistih besedilih, ki so vezana na egipčanski prostor (npr. Dahšur, Suez, Nubijec) in ostanke staroegipčanske civilizacije, kar pa se povezuje še z ekološkimi vprašanji ter žalostno usodo številnih starih

avtohtonih ljudstev na tem območju. Tako se v pripovedi Nubijec razkrije, da je v dolini Nila na egiptovski strani, preden je tam nastalo petsto kilometrov dolgo umetno jezero zaradi gradnje novega jezua v Asuanu, za katerim leži to ogromno jezero, živel do tedaj petintrideset tisoč Nubijcev, v Sudanu pa mnogo več, ki so se morali na silo izseliti in pustiti propasti večtisočletne kulturne ostaline. Nubijce iz Egipta so preselili v na hitro sezidano betonsko naselje v bližini Luxorja v hiše, ki so se poleti razgrele do šestdeset stopinj. Vas je bila daleč od reke, ni imela tekoče vode, polja, ki so jih dobili v zameno za rodovitno zemljo ob Nilu, so bila le zaplate puščavskega peska brez možnosti namestitve namakalnih naprav. Nubijec Husein el Moktar, ki ga je prvoosebni pripovedovalec srečal na svoji poti po Egiptu, je pojasnil:

Rekli smo ji zaporniška vas. Zelo malo ljudi je ostalo tam. Razselili smo se v Kairo, Ameriko, Kanado in Avstralijo. Pa smo jo še dobro odnesli. V Sudanu so jih preselili na vzhod, v pokrajino, kjer nenehno dežuje. Veliko jih je takoj pomrlo od malarije, druge je pokončalo domotožje (Hladnik - Milharčič 2009: 151–152).

Zbirka popotnih pripovedi Pavleta Raka *Zlati ptič na kobrini glavi*, ki je v letu izida dobila nagrado za najboljšo potopisno knjigo leta, prinaša avtorjeve osebno-izpovedne popotne zapiske po Turčiji, Evropi, Nepal in Indiji. Delež informativnosti v teh besedilih – v primerjavi s prejšnjima dvema analiziranimi zbirkama – upada, narašča pa delež subjektivnega pogleda na omenjene dežele in

osebne občutke, ljudi, njihovo kulturo ipd. Pojavljajo se številni literarizirani opisi pokrajin in znamenitosti,³ povezanih s pogostim zgodovinskim diskurzom⁴ in dramatičnimi opisi dogajanja prvoosebnega pripovedovalca, največkrat zaradi vnašanja fiktivnosti v pripoved.⁵ V Rakovih potopisnih pripovedih je zaznati subtilno kritiko nasilne logike kapitalizma, zlasti v smislu brezobzirnosti turizma za domačine, npr. v pripovedi Razpotja starodavnega in današnjega Dodekaneza ob opisu grškega kraja Pitagorion. Negativne posledice množičnega turizma pa so še bolj izpostavljene v Nepal (v pripovedi Mesto kot Bog Jan), saj so se tam zadnjih trideset let v lovu za tovrstnim dobičkom izgubile številne kulturne in etnološke značilnosti dežele, čeprav prvoosebni pripovedovalec izraža močno naklonjenost do domačinov: »[...] do teh ljubeznivih, izjemno ljubeznivih ljudi, ki so, se mi zdi, bolje živeli, dokler jih ni doletel turizem, dokler niti vedeli niso, kaj so to hamburgerji in špageti bolognese« (Rak 2002: 182–183). Izjemno visoko stopnjo sprejemanja Drugega je zaznati v pripovedi Dežela, v kateri se lahko umira s potovanjem po Indiji, v kateri prvoosebni pripovedovalec z občudovanjem sprejema indijski miroljubni in neagresivni odnos do vseh živali, ne samo do svetih krav:

Čeprav razvajenemu evropskemu očesu takšna Indija izgleda kot pekel za ljudi, pa je za živali – če že ne raj, vsaj zelo ugodno življenjsko okolje. Nihče jih ne ubija, nihče jih ne mrcvari v laboratorijih, nihče jih ne trpinči in ne jé –

³ Poetični opis cerkve svete Sofije v Carigradu (v pripovedi Carigrad brez carstva): »Čokata, zbita, masivna zgradba Svete Sofije je taka, kakor da bi hotela s svojo konstrukcijo skrivati svoje prave dimenzije. Šele ko se od znotraj razcveti kot popek, v očesu zablesti kakor neko novo nebo, čista skladna, zračna in neskončna« (Rak 2002: 17).

⁴ Npr. v popotniški pripovedi po Grčiji (Razpotja starodavnega in današnjega Dodekaneza): »Pred skoraj tisoč leti je menih Kristodul zaprosil bizantinskega vladarja za otok, da bi na njem ustanovil samostan; [...] Pregnanstvo je bilo kratkotrajno; smrt cesarja Domicijana je omogočila, da so se vsi pregnanci vrnili domov že okoli leta 96. Patmos je kljub vsemu v tem sorazmerno kratkem času stopil v zgodovino človeštva [...]« (Rak 2002: 32–33).

⁵ V pripovedi Potovanja po Parizu: »Napol dremam, napol razmišljam o prijetnih in neprijetnih presečenjih novega bivališča, neznanih predmetov, novega življenjskega položaja, novih sitnosti in obveznosti – tedaj me povsem nepričakovano, kot letalski napad, zdrami grozno rjojenje. Celotna zgradba se trese zaradi težkih skokov, deske ječijo« (Rak 2002: 55).

kar vse se v Evropi dogaja množično (Rak 2002: 203–204).

Taka življenjska filozofija in še posebno spokojni odnos do smrti daje ljudem posebno lepoto, ki jo pripovedovalec pripiše asketom, zbranim ob mrtvaških odrih vzdolž svete reke Ganges: »Lepi so ti temnopolti ljudje, ki v skupinicah stoje ali sede na s pepelom posutem kamenju, najizrazitejša poteza obraza je smehljaj kot vodnjaki globokih oči« (Rak 2002: 226). V pripovedi Med obiljem in obupom (Majhna amsterdamska nejevolja) pa se pokaže avtorjev odklonilni odnos do tega bogatega trgovskega nizozemskega mesta, ki se stopnjuje celo v zavračanje tamkajšnjih ljudi (ob koncu pripovedi se namreč sprašuje: »Kakšni ljudje živijo tu? Kakšni ljudje zahajajo sem?« (prav tam: 50)), predvsem zaradi njihovega nenavadnega življenjskega sloga, ki ga prvoosebni pripovedovalec ob opazovanju mestnega vrveža označi precej kritično:

Nekateri gredo povsem ravnodušno skozi ta pisani nered, nekateri pa se na vse kripnje trudijo, da bi bili opaženi: surovi predstavniki »novega vala« in »težkometalci«, nespreobrnjeni hipiji iz naftalina, mračni pankerji, ki se jim nekam mudi, »funovci« togih hrbenic, [...] Koliko energije, želja, celo ambicije je investiranje v te fasade iz cunj (da o zapravljenem času niti ne govorimo) (Rak 2002: 45–46).

Visoko stopnjo izkoriščevalske parazitske kapitalistične logike in obsedenosti s potrošništvom pa avtor kritično izpostavi v pripovedi Potovanja po Parizu:

Tisti, ki kreirajo visoko modo, morajo živeti na veliki nogi, sicer so v nevarnosti, da ljudje ne vzamejo resno njihovega imena. [...] Edina rešitev od obče zadušitve z vsakovrstnim blagom je, da vsi ostali pridno parazitiramo. In visoka moda iz ulice Faubourg St Honoré je primer, kako parazitizem organizirati tako, da pride vsak hitro na svoj račun [...] (Rak 2002: 73).

V pripovedi Ruska kaša – v glavah je izpostavljen fenomen t. i. mafijskega liberalnega kapitalizma, besedilo Balkanske meje pa

razgrinja boleče psihološke in gospodarske posledice bratomorne vojne na Balkanu. Ekološko najbolj izrazita vprašanja v celotni Rakovi zbirki se pojavljajo v pripovedih s potovanja po Nepal in Indiji v četrtem delu zbirke s skupnim naslovom Poskus razumevanja, ki zajema dve pripovedi: Mesto kot Bog Jan ter Dežela, v kateri se lahko umira. V obeh so pogosti opisi revščine, nalezljivih bolezni in skrajnega onesnaženja, npr. v pripovedi iz Nepala Mesto kot Bog Jan, kjer živi večina revnega prebivalstva v zares obupnih razmerah:

Sredi smetišč, na kupih gnoja, med napihnjeno mrhovino poginulega goveda, in bolj kot kar koli drugega, med fekalijami, razlitimi po robovih vseh stez, po mrtvih kotih vseh ulic, po gozdičkih okoli templjev, po bregovih rek. Ves narod ima drisko, in to nenehno, nikakršnih drugih fekalij ne morete videti. [...] V razvitem svetu trpijo zaradi industrijskih, v nerazvitem pa človeških odpadkov (Rak 2002: 181).

Podobni pripovedni postopki (prvoosebni avtorski pripovedovalec, uporaba opisov, dialoga, karakterizacije oseb, vnašanja dramatičnosti, lirčnosti, humorja ali satiričnosti ipd.), ki so značilni že za vse tri predstavljene potopisne zbirke, se pojavljajo tudi v zbirki kratke potopisne proze Evalda Flisarja *Zgodbe s poti*, vendar v drugačni funkciji, saj v teh pripovedih delež literarnih postopkov in fikcije presega informativnost, kar se kaže predvsem v formalni oblikovanosti kratkih pripovedi, ki sega od kratke zgodbe do novele. V zbirki niso vse pripovedi prvoosebne, zato so bile analizirane tiste, ki so poleg potopisne tematike zadostile tudi temu pogoju (Dama z železnim ugrizom, Vrata v obzorje, Cena nebes, Noč polne lune, Umetnost). V teh potopisnih kratkih pripovedih (na poti z ladjo v Avstralijo, po Afriki in Indiji), ki so velikokrat že na meji mističnih doživetij pripovedovalca in prikazanih likov v zgodbah, se kaže dramatičnost v opisih dogajanja in pogostih dialogih ali monologih, ki pripomorejo k učinkovitejši karakterizaciji literarnih likov. Obravnavane Flisarjeve

kratkoprozne pripovedi lahko v primerjavi z ostalimi tremi analiziranimi zbirkami zaradi podanih značilnosti literarnega diskurza najbolj utemeljeno umestimo med potopisno kratko prozo, v kateri je delež informativnega diskurza majhen ali pa je del preigravanja fikcije. Značilna literarna struktura Flisarjevih pripovedi zajema tudi realistične opise bede in revščine v krajih Afrike in Indije, npr. v Bolgatangi, ki velja za prvi večji kraj v severni Gani – v prvoosebni pripovedovalcu zbuja vtis, kakor, da so jo prebivalci pravkar v naglici zapustili:

Povsod sva videla znamenja paničnega odhoda: v nedograjnih hišah, ki so brez oken in vrat kot okostnjaki štrlele proti nebu; v zanemarjenih zemljiščih, ki so jih v tla zabite lesene table opisovale kot parcele za supermarket, za banko, za osnovno šolo; in v vratih zaprašenih trgovin, ki so napol polomljena visela s tečajev (Flisar 2000: 31).

Zaključek

Po pregledu izbranih štirih zbirk kratke potopisne pripovedi se je pokazalo, da je delež informativnosti glede prostora, časa, političnih, družbenozgodovinskih, socialnih in drugih referenc v vsaki zbirki drugačen, podobno velja tudi za delež fikcije in uporabe literarnih postopkov, kar se je pokazalo predvsem na nivoju pripovedovalca, opisov, dialoga, karakterizacije oseb, vnašanja dramatičnosti, lirčnosti, humorja ali satiričnosti kakor tudi v sami formi kratkih pripovedi, ki se pojavljajo v raznolikih in hibridnih oblikah – od reportaže, dokumentarnega, spominkega in zgodovinskega diskurza (predvsem v prvih treh analiziranih zbirkah) – do potopisnih novel in kratkih zgodb v Flisarjevi zbirki *Zgodbe s poti*. Z vsebinskega stališča zajemajo prve tri obravnavane potopisne zbirke (Sonja Porle, *Barva sladke čokolade*, Ervin Hladnik - Milharčič, *Pot na Orient*, Pavle Rak, *Zlati ptič na kobrini glavni*) tudi tri pomembne vidike sodobnega družbenega življenja, ki v zadnji analizirani zbirki potopisne kratke proze niso tako izraziti: uvid in sprejemanje Drugega, kapitalistična

ekspanzija na račun revnega prebivalstva zlasti v Aziji in Afriki, ki dodatno vključuje še pojave množičnega turizma in potrošništva, ter aktualna ekološka vprašanja kot posledica dobičkonosnega izkoriščanja naravnih bogastev predvsem dežel t. i. tretjega sveta.

Viri in literatura

- AMOIA, Alba, KNAPP, Bettina L. (ur.), 2006: *Great women travel writers from 1750 to the present*. New York, London: The Continuum International Publishing Group.
- BASSNETT, Susan, 2007: Travel writing and gender. *The Cambridge Companion to Travel Writing*. New York: Cambridge University Press. 225–241.
- CAMPBELL, Mary Baine, 2007: Travel writing and its theory. Peter Hulme, Tim Youngs (ur.): *The Cambridge Companion to Travel Writing*. New York: Cambridge University Press. 261–278.
- DOLINAR, Ksenija (ur.), 1984: *Svetovna književnost*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- DUGARD, Martin, 2005: *The last voyage of Columbus: being the epic tale of the great captain's fourth expedition, including accounts of mutiny, shipwreck, and discovery*. New York, Boston: Back bay books.
- FLISAR, Evald, 2000: *Zgodbe s poti*. Ljubljana: Vodnikova založba.
- FOULKE, Robert, 2002: *The sea voyage narrative*. New York, London: Routledge.
- HLADNIK - MILHARČIČ, Ervin, 2009: *Pot na Orient*. Ljubljana: Študentska založba.
- HULME, Peter, YOUNGS, Tim (ur.), 2007: *The Cambridge Companion to Travel Writing*. New York: Cambridge University Press.
- HULME, Peter, 2007: Travelling to write (1940–2000). *The Cambridge Companion to Travel Writing*. New York: Cambridge University Press. 87–101.
- KOCIJANČIČ, Gorazd, 2009: *Kaj je filozofska, pesniška, psihoanalitska, teološka, literarno-teoretska, zgodovinska, potopisna, kozmoška knjiga*. Ljubljana: Literarno-umetniško društvo Literatura.
- KONSTANTINOVIĆ, Zoran, ŠKREB, Zdenko idr., 1985: *Rečnik književnih termina*. (Uredil Slobodan Dođević.) Beograd: Nolit. 623–624.

- KOS, Janko idr., 2009: *Literatura: leksikon*. (Uredile Živa Vidmar, Katja Sterger, Darja Butina.) 5. izd. Ljubljana: Cankarjeva založba. 319–320, 346–347.
- KRIŽNAR, Tomo, 1999: *Nuba: Čisti ljudje*. Ljubljana: samozaložba.
- LAH, Adrijan, 1999: *Vse strani sveta. Slovensko potopisje od Knobleharja do naših dni*. Ljubljana: Rokus.
- PFISTER, Manfred, 1999: Robert Byron and the modernisation of travel writing. *Poetica: Zeitschrift für Sprach- und Literaturwissenschaft* 31. Band. 462–487.
- PORLE, Sonja, 1998: *Barva sladke čokolade*. Ljubljana: ŠOU, Študentska založba.
- PORLE, Sonja, 2003: *Črni angel, varuh moj*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- RAK, Pavle, 2002: *Zlati ptič na kobrini glavi*. Ljubljana: Cankarjeva založba.